

ΠΛΑΝΗΤΩΝ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΟΥ ΑΡΕΩΣ

(Υπό Καμύλλου Φλαμπαριώνας)

“Ολος ὁ κόσμος δύναται νὰ παρατηρήσῃ τὴν στιγμὴν τυχόν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν ἄστρον λαμπρὸν, οὐτινος τὸ ζῶηρόν φῶς προσβάλλει καὶ τοὺς μαλλὸν ἀπροσέκτους ὀφθαλμούς· Λάμπει καθ’ ὅλην τὴν ἐσπέραν ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν ἡμῶν, ἐνθρονισμενὸν πρὸς νότον, μεταξύ τῶν ἄστρον τῶν ἀποτελούντων τὸν ἀστερισμὸν τῆς Παρθένου. Τὸ ἄστρον τοῦτο δὲν εἶνε ἀπλανὴς ἀστὴρ, δὲν εἶνε ἥλιος, ἀλλ’ ἀπλοῦς πλανήτης, μία γῆ ἀνέλογος πρὸς τὴν ἰδικήν μας. Ἰσως ἀριθμὸς τις ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀναγνώστων θὰ παρετήρησεν αὐτὸν ἤδη, ἀλλὰ βεβαίως πολὺ ὀλίγοι ὑποπεύουσι τὰ σημαντικὰ γεγονότα, ἅτινα λαμβάνουσι χώραν σήμερον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ, καὶ τὰ ὁποῖα παρατηρήθησαν παρὰ τῶν ἀστρονόμων.

Οὐδεμία ἀμφιβολία δύναται εἰς τὸ ἐξῆς νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ ἀποδεδειγμένον γεγονὸς, ὅτι κατὰ τὴν παρούσαν στιγμὴν, καθ’ ἣν ἡμεῖς ζῶμεν ἡσύχως ἐδῶ, ἀσχολούμενοι εἰς τὰ ἔργα ἡμῶν, εἰς τὰς ἡδονὰς ἡμῶν, εἰς τὰ ὄνειρα ἡμῶν ἢ εἰς τὰς ὑποθέσεις, ἡ γείτων αὕτη πατρίς εἶνε ἔδρα ζωηρότητος καὶ κινήσεως, κατὰ πολὺ ὑπερτέρως ἐκείνης, εἰς ἣν εἰμὲθα συνειθισμένοι ἐπὶ τοῦ ἡλετέρου πλανήτου.

“Ο,τι βλέπομεν ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ πλανήτου, ὁμοιάζει πρὸς τὴν Γῆν, καὶ ἐν κοῦτοῖς, αἰσθάνεται τις ὅτι αὕτη εἶνε χώρα ἐντελῶς διάφορος τῆς ἡμετέρας, ὅτι ὑπάρχουσιν ἑρεῖα στοιχεῖα, ἕτεροι δυνάμεις, ἕτερα ὄντα ἐπ’ αὐτῆς. “Ηπειροὶ φωτιζόμεναι ὑπὸ τοῦ ἡλίου — ὑπ’ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἡλίου, ὅστις φωτίζει καὶ ἡμᾶς — καὶ ἐκπέμπουσιν πρὸς ἡμᾶς τὰς ἀντανεκλωμένας ἀκτῖνας τοῦ ἡλιακοῦ φωτός· θάλασσαι ἔχουσαι χρῶμα βαθύτερον τῶν ἡμετέρων, αἵτινες ἀπορροφῶσι τὸ φῶς τοῦτο, καὶ ὁμοιάζουσι, θεώμεναι ἐντεῦθεν, πρὸς κηλίδας φοιὰς κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον διακεκομμένας. Χιόνες συσσωρευόμεναι περὶ τοὺς πόλους κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χειμῶνος, αἵτινες τὸ θέρος ἀναλύονται βαθμυδόν, καθ’ ὅσον ἡ ἡλιακὴ θερμότης ἀνυψοῦται περισσότερο· ὁμίχλαι ἀνυψούμεναι ἐπὶ τῶν πεδιάδων καὶ ἀποκρύπτουσαι αὐτάς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, νέφη ἅτινα τρέχουσι παρὰσυρόμενα ὑπὸ τῶν ἀνέμων, πρωῒαι ἡλιοφειγεῖς, μεσημβρίαὶ θερμαὶ, ἐσπέραι ἀτμώδεις, αἵτινες ἀπσκοιμῶνται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀμφιλύκης· ὅλα· αἱ εἰκόνες αὐταί, αἱ παρατηρούμεναι ἐπὶ τοῦ “Αρεως, ἀναμνησκουσι τὴν Γῆν, καὶ πείθουσιν ἡμᾶς, ὅτι ὑφίσταται βαθμὸς τις συγγενείας μεταξύ τοῦ κόσμου τούτου καὶ τοῦ ἰδικοῦ μας. Ἀλλ’ ἐὰν παρατηρήσωμεν προσεκτικώτερον, ἢ ὁμοίότης αὕτη ἀρχίζει νὰ μεταμορφοῦται, καὶ σχεδὸν νὰ ἐξαφανίζηται διὰ παραδοξῶν μεταμορφώσεων.

Οὕτω, λόγου χάριν, τί ἄρα γε εἶνε αἱ παμμεγέθεις ἐκεῖναι εὐθύγραμμοι διώρυχοι, αἵτινες θέτουσιν εἰς συχνοῦνίαν μεταξύ τῶν πάσας τὰς θαλάσσας

τοῦ “Αρεως; Εἶνε ἄρα γε γιγαντιαῖα παίγνια τῆς φύσεως; Ἔργα κολοσσιαῖα φυλῆς ὑπερτέρας τῆς ἰδικῆς μας; Ἀλλὰ τοῦτο ἀκόμη δὲν εἶνε τίποτε! Παρατηρήσατε τὰς διώρυχας ταύτας, στήσατε ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τὰ τηλεσκόπια ὑμῶν ἐπὶ τοῦ αἰνιγματώδους τούτου δικτύου, τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει ὡς νὰ περιλαμβάνῃ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πλανήτου ὁλοκλήρου, καὶ θὰ ἰδῆτε, ὅτι αἰφνιδίως αἱ πλείσται τῶν διωρύχων τούτων διπλασιαζονται, καὶ ὅτι παραλλήλως πρὸς ἐκάστην ἀνοίγεται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ ἐκπεληγμένου θεατοῦ δευτέρα διώρυξ. Εἰλέπετε πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, ἐπ’ αὐτῶν τῶν ὀχθῶν τῆς γλυκειᾶς ταύτης Μεσογείου, ἥτις ὁμοιάζει πρὸς λιμνὴν τοσοῦτο γαλήνιον καὶ τοσοῦτον ἡσυχον, μίαν χώραν χαριτωμένην, εὐρυτέραν τῆς Γαλλίας, καὶ φωτιζομένην ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου; Ἴδου ὅτι μεταμορφοῦται καὶ αὕτη, καὶ χάνεται κατακλυζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἐν τινι πλημμύρᾳ, ἥτις ἐκτείνεται μέχρι τῶν συνόρων αὐτῆς· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τὸ βάθος τῶν ὑδάτων εἶνε μόλις ὀλίγων μέτρων, διότι τὸ ὕδωρ δὲν σκοτίζεται κατὰ τὸ χρῶμα, ὅπως εἰς τὰ μεγάλα βάθη τῶν θαλασσῶν· ἄλλως δέ, ἡ πλημμύρα αὕτη θέλει ἐκλείψει ὅπως ἦλθεν.

“Ας ἀφηγηθῶμεν αὐτάς τὰς παρατηρήσεις, αἵτινες ἐγένοντο.

Ὑπάρχει ἐν τῇ γεωγραφίᾳ τοῦ “Αρεως χώρα γνωστοτάτη εἰς τοὺς ἀστρονόμους, καίμνη ἀκριβῶς πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἰσημερινοῦ, καὶ παραιοῦσα συχνὰ τὴν ἐπιφανείαν τῆς εἰς τοὺς ἐκ τῆς γῆς παρατηρητάς. Εἶνε ἡ χερσοννησὸς τοῦ Χίνδ, ἢ ἡ Λυβία. Ἡ ἡπειρωτικὴ αὕτη ἐπαρχία ὀρίζεται πρὸς δυσμὰς ὑπὸ μεσογείου θαλάσσης καλουμένης Θαλάσσης “Αμμώδους καὶ Μεγάλης Σύρτιος, πρὸς μεσημβρίαν ὑπὸ ἐτέρας, καλουμένης θαλάσσης Φλαμπαριώνας, πρὸς ἀνατολὰς δὲ καὶ πρὸς βορρᾶν ὑπὸ μεγάλων διωρύγων, καὶ πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν μέρος ὑπὸ μικρᾶς κυκλοτεροῦς λιμνῆς καλουμένης Μοίριδος. Λαιπὸν, ἡ μεγάλω πρὸς αὐτὴν χώρα, καίμνη εἰς ἐν τῶν καλλιτέρων μερῶν τῆς ἐπιφανείας τοῦ πλανήτου, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος “Απριλίου εὐρίσκεται ὁλοσχερῶς ὑπὸ τὰ ὕδατα.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἐπὶ ταῖς τοιαύταις ἀστρονομικαῖς εἰδήσεσιν, ἡ πρώτη ἰδέα ἥτις παρουσιάζεται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναγνώστου, εἶνε ἡ ἐρώτησις, ἐὰν πράγματι εἶδον ὅτι ἀναγγέλλουσιν οἱ παρατηρηταί. Πράγματι δέ, ἀμφιβολία τοιαύτης φύσεως ἐξεφράσθησαν πάντοτε, ἐπὶ τῇ δημοσιεύσει παρομοίων εἰδήσεων. Ἀλλ’ ὅταν οἱ παρατηρηταὶ συγχάνωσι γνωστοὶ ἕνεκα τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀξίας, ἕνεκα τῆς προσοχῆς καὶ τῶν φροντίδων ἃς καταβάλλουσιν ἐν ταῖς μελέταις αὐτῶν καὶ ἕνεκα τῆς βεβαιότητος τῶν ἐργασιῶν των, καὶ πρὸ πάντων, ὅταν ἡ παρατήρησις ἀνενεώθῃ παρὰ πλείστων, ὑπὸ ποικίλους ὁρους καὶ τῇ βοηθείᾳ ὀργάνων πολὺ διαφερόντων, αἱ ἀμφιβολίαὶ ἐλαττοῦνται ἀναλόγως τοῦ

πολλαπλασιασμού τῶν ἀποδείξεων, καὶ ἔρχεται ἡμέρα, καθ' ἣν ὑποχρεούμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὰ ἀποτελέσματα τῶν παρατηρήσεων, καὶ ἐὰν ἀκόμη εἶνε ἀπρόοπτα, φανταστικά ἢ ἀκατανόητα.

Αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην. Ἡ πλημμύρα περὶ ἧς σὰς ὁμιλῶ, περιττήρηθη ἐν Νικαίᾳ, ἐκ τοῦ ἀστεροσκοπείου Bischoffsheim παρὰ τοῦ κ. Περρόν, ἐκ τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Μιλάνου παρὰ τοῦ κ. Σκιαπαρέλλη, καὶ ἐκ τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Δουβαίν παρὰ τοῦ κ. Τέρβυ. Ἡ Δουβίη ἀντὶ τῆς διατηρήσεως τοῦ χιτρίνου φωτεινὸν χρῶμα τῶν γαιῶν τοῦ Ἄρεως, προσέλαβε τὸ χρῶμα τῶν λιμνῶν τῶν διωρυγῶν καὶ τῶν θαλασσῶν. Συνέβη ἄρα γε τοῦτο συνετελεῖται ἀφθόνων βροχῶν, ἡ ἑναῖεν ἀναλύσεως χιόνων. Εἶνε ἀδυσκόλον νὰ παραδεχθῇ τις μίαν γινώσκην, καὶ τοὶ πράγματι ὁ χειμὼν καὶ τὸ ἔαρ ὑπῆρξαν ἀρκούντως κακὰ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ἐν τῇ βορείᾳ ἡμισφαίρει τοῦ Ἄρεως, καὶ ὁ οὐρανὸς ἐπὶ μακρὸν ἦτο κεκαλυμμένος, τοῦθ' ὅπερ μᾶς ἐκώλυε νὰ διακρίνωμεν ἐντεῦθεν ἀκριβῶς τὰς γεωγραφικὰς λεπτομερείας. Οἱ οὐράνιοι ἡμῶν γείτονες εὐρίσκονται ἐν ὥρᾳ θέρους ἀπὸ τῆς 16ης παρελθόντος Φεβρουαρίου, ἡ δὲ πλημμύρα φαίνεται ὅτι ἤρξατο ὁμοῦ μὲ τὸ θέρος.

Ταυτοχρόνως δὲ μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς πλημμύρας, καὶ νέα διώρυξ, παράλληλος πρὸς τὸν ἰσημερινόν, ἠνεώχθη εἰς τινὰ ἀπόστασιν, πρὸς βορρᾶν.

Δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορά αὕτη, καθ' ἣν τοιαῦται μεταβολαὶ παρατηροῦνται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πλανῆτου Ἄρεως. Ὅσοι τῶν ἀναγνώστων ἡμῶν γινώσκουσι τὸ σύγγραμμα τὸ ἐπιγραφόμενον: Διγαῖαι τοῦ Οὐρανοῦ, εἶνε εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωσιν, ὅτι αἱ μεταβολαὶ αὗται δὲν εἶνε σπάνιαι, καὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν παρατηρήσεις ἀνέλογοι συχνὰ ἐσημειώθησαν ἐν τῇ μηνιαίᾳ Ἐπιθεωρήσει τῆς δημώδους Ἀστρονομίας. Ἀλλ' ὁ τρόπος οὗτος τῆς περιοδικῆς παραγωγῆς τῶν μεταβολῶν, ἀντὶ νὰ σαφηνίσῃ τὸ πρόβλημα, μᾶλλον τὸ περιπλέκει.

Φαίνεται, ὅτι εἰς τὸν τόπον ἐκείνον τὰ ὕδατα μετ' ἀρκετῆς εὐκολίας ἀλλάσσουσι κοίτην. Ἀφ' ἐτέρου, δὲν εἶνε σπάνιον νὰ παρατηρῶμεν εἰς τὸν γείτονα τοῦτον πλανήτην χώρας κεκαλυμμένας ὑπὸ χιόνων εἰς ἔκτασιν ἀρκούντως μεγάλην, ἐξαφανιζομένας ὁλοσχερῶς. Οὕτω, μεταξύ ἄλλων, συνέβη τῷ 1877, περὶ τὴν 310ην μοῖραν μῆκους καὶ τὴν 35ην μοῖραν ἀνατολικῷ πλάτους, ἐν τῷ Ὁκεανῷ Κέπλερ, μία νῆσος Χιονώδης, ἣτις εἶχεν ἐπανειλημμένως παρατηρηθῇ καὶ σημειωθῇ εἰς πολλοὺς χάρτας τοῦ Ἄρεως ἐκδοθέντας παρὰ διαφόρων ἀστρονόμων, νὰ ἐξαφανισθῇ, ὥστε ἡδυνάτο τις ν' ἀμφιδόλλῃ ἐὰν ὑπῆρξε ποτέ. Ἐν τούτοις, ἔκτοτε ἀνεφάνη πάλιν καὶ παρατηρήθη μετὰ βεβαιότητος.

Ὁ μετεωρολογικὸς νόμος τῆς μεταμορφώσεως τῶν ὑδάτων ἐν τῷ πλανήτη ταύτῃ φαίνεται νὰ εἶνε ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν ἐν τῷ ἡμετέρῳ, μόνον φαίνεται πιθανόν, ὅτι αἱ μεταβολαὶ ἐκεῖ εἶνε πολὺ σπουδαιότεραι παρὰ ἐδῶ ὅτι αἱ θαλάσσαι περιέχουσι πολὺ ὀλιγώτερον ὕδωρ, καὶ ὀφίστανται μεταλλαγὰς κατ' ἀνα-

λογίαν λίαν σημαντικὰς ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν αὐτῶν ὅτι αἱ ἄκται εἰσὶν ἐπίπδοι, καὶ ὅτι εἰς τινὰς χώρας ἡ ἐπιφάνεια τῶν πεδιάδων εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὕψους, εἰς δὲ καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῶν θαλασσῶν.

Αἱ παρατηρηθεῖσαι αὗται παράδοξοι μεταμορφώσεις, αἵτινες ἐφαίνοντο ἀμφίβολοι, ἡ τοῦλάχιστον μόνον πιθαναὶ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, εἰσὶ σήμερον ἀπολύτως βεβαιωμέναι. Αἱ θαλάσσαι τοῦ Ἄρεως, καίτοι εἶνε ἀπολύτως μόνιμοι εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν, ἐπειδὴ τὰ σχήματα αὐτῶν, τὰ σχεδιασθέντα πρὸ δύο αἰώνων, ἀνταποκρίνονται πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα χάρασμεν σήμερον, καὶ μᾶς ἐπιτρέπουσι νὰ ἀναγνωρίζωμεν τὴν ταυτότητα τῶν μεγάλων γεωγραφικῶν σχηματισμῶν, ἐν τούτοις, ὑπόκεινται εἰς σημαντικὰς μεταβολὰς ἐκτάσεως. Κάποτε ἐκχειλίζουσιν ἐπὶ μερίστων γειτονικῶν ἐκτάσεων ἄλλοτε ἀποσύρονται καὶ ἀφήνουσιν ἀνοικτὰς γαίας πρὸν ὑποβρυχίους. Ἀπαράλλακτα καὶ ὁ θεατὴς ὁ παρατηρῶν ἀπὸ τοῦ ὕψους ἀεροστάτου τοὺς αἰγιαλοὺς τοῦ ἔρους τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ τῆς Τρουβίλλης, καὶ βλέπων τὴν θάλασσαν ἀποσυρομένην κατὰ πολλὰ χιλιόμετρα ἀπὸ τῆς ἁκτῆς, ἀγνοῶν δὲ τὰ αἷτια τῆς παλινρροίας καὶ ἀμπώτιδος, εἰς μάτην θὰ ἐζήτει νὰ ἐξηγήσῃ τὰς τοιαύτας μεταμορφώσεις.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

ΧΟΠ ΦΡΟΓ

(Διήγημα Ἑδγάρδου Πόε)

Οὐδένα ἐγνώρισα ἀγαπῶντα τόσο τὰς ἀστειολογίας, ὡς τὸν καλὸν ἐκεῖνον βασιλεῖα. Ἡ διήγησις εὐτραπέλου ιστορίας καὶ καλὴ αὐτῆς ἀφήγησις, αὐτὰ ἦσαν τὰ μόνον ἀπαιτούμενα μέσα ὡς ἀποκτησάτω τὴν αὐτοῦ τοῦ Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ οἱ ἐπτά τοῦ ὑπουργοῦ διακρίνοντο ὡς ἀνθρωποὶ λίαν ἀστείοι. Ἐφερον ὅλοι τὸν τύπον τοῦ ἀντρωπώ των, ὄντες ποῦ ὕτακοι καὶ λεπιδεῖς, καὶ δεξιά αὐτοῦ χαριτωμένοι. Ἦσαν δὲ αἱ ἀστειολογίαι παχύνουσι τὸν ἀνθρωπινὸν ἢ ἐὰν τὸ πάχος προϋπαίττει εἰς τὰς ἀστειολογίας, ἀλλ' εἶνε ἀληθὲς, ὅτι ἰσχυρὸς γελωτοποιεῖ εἰς σπάνιον πτηνὸν ἐπὶ γῆς.

Διὰ τὰς λεπτὰς εὐφρολογίας ὄλγον ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐμεριμνα. Ὅτι πρὸ πάντων ἐθαύμαζεν ἐν τῇ ἀστεϊσμῷ, ἦτο ἡ μακρότης αὐτῶν. Αἱ λεπτότητες τῶ ἐπρόξενον πληθύν. Προτίμα τὸν Γερμανιστὸν τοῦ Ραβελὰ ἢ δὲ Ζαδὶγ τοῦ Βολταίρου. Οἱ μὲν πράκτορες μάλιστα γινόμενοι ἀστείμοι τῷ ἦσαν εἰ πάντων προσφιλέστεροι.

Ἐν τῇ ἐποχῇ ἀναφέρεται ἡ παρούσα ἱστορία, αἱ εἰς ἐπαγγέλματος γελωτοποιεῖ ἦσαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς αὐλὰς, καὶ πολλοὶ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς συνετήρουν ἐπὶ τοὺς τρελλοὺς τῶν ὄντων δυστυχῆ φέροντα ποικιλόχρουν ἐνδυμασίαν καὶ σκούρον με καδωνίσκου, καὶ ὄφελοντα νὰ εἶνε διηγεῖς ἑτοίμα ὅπως ἐκφέρωσι λόγους πνευματώδεις, ἀντὶ ψυχῶν τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

Ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς εἶχε καὶ αὐτὸς ἐνοεῖται, τὸν τρελλόν του, καὶ τοῦτο διότι ἡ σθεάνα τὴν ἀνάγκην ἐνὸς φαέδρου ὄντος πρὸς ἀντιστάθμισιν τῆς βερείας σφαῖρας τῶν ἐπὶ τῶν σφῶν, εἰς τινὰ τῶν ἐχθρῶν ὡς ὑπουργοί, ἵνα μὴ εἰπωμέν τινι περὶ αὐτοῦ.

Ὁ τρελλὸς τοῦ ἡμετέρου βασιλέως εἶχεν, ἐκτός τοῦ ἐπαγγέλματος του, καὶ ἄλλα πρὸς τοὺς τοῦ αὐτοῦ προσώπα, καὶ εἶχε τριπλὴν ἀξίαν ἀπέναντι τοῦ βασιλέως, ὡς συνάμα πωρμαῖος